

ВІСНИК ЦЕНТРУ®

Поліпшення законодавства – шлях до забезпечення ґендерної рівності

Упродовж двох місяців експерти МЦПД у рамках проекту “Сприяння законодавчому забезпеченню ґендерної рівності в Україні” проводили прес-конференції в обласних центрах України. На заходах експерти Центру представляли розроблені концепції законопроектів: “Про недопущення дискримінації за ознакою статі” та “Про внесення змін і доповнень до деяких законів України” (щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків). На думку керівника проекту, старшого економіста МЦПД Ольги Романюк, ухвалення цих законів дасть змогу українському суспільству наблизитися до міжнародних стандартів ґендерної рівності

Ґендерна рівність в Україні: поки що тільки декларації

Хоча законодавство України забороняє дискримінацію за ознакою статі, ґендерна дискримінація є поширеним явищем у країні. Серед частих прикладів можна назвати:

- встановлення нерівної оплати праці жінок і чоловіків за однакової кваліфікації та на однакових умовах;
- подання рекламних оголошень про вакансії, у яких роботу пропонують лише жінкам або лише чоловікам;
- вимагання від осіб, які влаштовуються на роботу, інформації про особисте життя, плани щодо народження дітей, одруження;
- сексуальні домагання та сексуальні переслідування.

Ґендерна дискримінація стосується і жінок, і чоловіків, але обидві статі відчують різні її прояви. Так, наприклад, у сфері праці жінки частіше дискриміновані в оплаті. Особливо це стосується бізнес-структур: займаючи аналогічні позиції, жінки отримують у середньому на 27,6% меншу заробітну плату, ніж чоловіки. Водночас чоловіки також відчують дискримінацію: вони частіше, ніж жінки, працюють у позаурочні години, їх частіше відправляють у відрядження. Можна навести інший приклад дискримінації: в Україні дуже захищене материнство, але майже незахищене батьківство.

Законодавчі акти, що стосуються питань ґендерної рівності, зокрема й ухвалені

2004 року Закон “Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків”, мають декларативний характер. У законодавстві немає ознак, за якими певні дії можна оцінити як дискримінаційні, немає також механізму розгляду справ про такі правопорушення та порядку притягнення винних до відповідальності. Як наслідок – у разі дискримінації за статевою ознакою винних до відповідальності притягти неможливо.

За словами керівника проекту Ольги Романюк, потрібно запровадити інструменти, які доповнюватимуть, а в деяких випадках і замінюватимуть судові механізми захисту. Необхідно також розвивати й удосконалювати державні інститути позасудового захисту прав і свобод людини та громадянина – комісії з примирення, процедури розгляду скарг про дискримінацію уповноваженими органами виконавчої влади.

Недопущення дискримінації за ознакою статі: законопроект готовий

Усі ці зміни виписано в законопроекті “Про недопущення дискримінації за ознакою статі”, розробленому експертами МЦПД. Законопроект дає визначення дискримінації та її ознак і рекомендує, куди треба звертатися потерпілій чи потерпілому, щоб відстояти свої права. Згідно з проектом закону, з порушників потрібно стягувати штраф у розмірі від 10 до 100 неоподатковуваних мінімумів, а в разі повторення – від 20 до 150.

За законопроектом, на спеціально уповноважений центральний орган

Тим часом

МЦПД розпочав здійснювати новий проект “Можлива еволюція виборчої системи: пропорційна система з відкритими списками” за фінансового сприяння Програми MATRA KAP Посольства Королівства Нідерландів в Україні. Мета проекту – проаналізувати можливі способи еволюції виборчої системи в Україні та наслідки можливих змін, а також сприяти поширенню серед політиків, експертів і журналістів набутих знань.

21 грудня експерти Центру Іван Пресняков і Наталія Шаловалова брали участь у конференції “Європейська та євроатлантична інтеграція: шлях до демократії”. Захід організував Інститут Євро-Атлантичного співробітництва за підтримки Посольства США в Україні.

виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків пропонується покласти додаткові функції та права, пов’язані з протидією дискримінації за ознакою статі. Так, законопроект радить створити окремий департамент при Міністерстві у справах сім’ї, молоді та спорту, який займався б питаннями захисту від дискримінації за ознакою статі.

З-поміж ключових функцій, які повинен здійснювати цей орган: розгляд скарг, підвищення захисту жертв дискримінації, надання їм правової допомоги, звернення за потреби до суду, неупереджені перевірки за заявами щодо дискримінації та їх моніторинг, представництво в судах.

Крім того, законопроект пропонує надати цьому органу відповідні права щодо порушення питання накладення штрафних санкцій і призначення справедливих відшкодувань компенсацій жертвам дискримінації.

Ґендерний дисбаланс у виборних органах влади

Експерти Центру представили на заходах і питання забезпечення збалансованого

представництва жінок і чоловіків у виборних органах влади України.

За класифікацією міжпарламентської спілки, Україна належить до групи країн із безумовним домінуванням чоловіків, тобто таких країн, де жінок у парламенті лише 5–10%. За цим показником Україна відстає не тільки від середньоєвропейського рівня (23%), а й від світового (14%) і наближається до показника арабських країн.

Про це свідчить той факт, що у Верховній Раді п'ятого скликання серед 450 депутатів було всього 39 жінок, або 8,7%, хоча у списках кандидатів вони становили 19,1%. У новообраній Верховній Раді лише 8% жінок-депутатів.

Спостерігається певна тенденція: що нижча за рівнем рада, то більш ґендерно збалансованою вона є. Так, у міських радах обласних центрів ситуація з представництвом жінок вже трохи краща. Загалом в Україні жінки мають 15% місць у виборних органах влади.

Формальних обмежень до участі жінок або чоловіків у політичному житті в Україні не існує. Стаття 24 Конституції України проголошує, що рівні права жінки і чоловіка забезпечуються наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній діяльності. Те саме передбачається в Законі "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків". Проте механізмів, що мають забезпечувати збалансоване представництво жінок і чоловіків у виборних органах влади в Україні, не запроваджено.

ґендерний дисбаланс у виборних органах влади – ознака відсталості українського

суспільства. Незбалансоване представництво жінок і чоловіків у Верховній і місцевих радах суперечить принципам демократії, перешкоджає виконанню міжнародних зобов'язань, взятих на себе Україною, обмежує спроможність органів влади до всебічного аналізу та виваженого розгляду суспільних рішень.

Забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків: потрібні позитивні дії

У рамках здійснюваного проекту експерти Центру розробили проект Закону "Про внесення змін і доповнень до деяких законів України" (щодо забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків).

Цим законопроектом передбачено законодавче запровадження політики позитивних дій для забезпечення збалансованого представництва жінок і чоловіків у виборних органах влади. Реалізація політики позитивних дій полягає у ґендерному нормуванні, тобто встановленні квот участі у владних структурах, що застосовуються до обох статей.

Законопроект пропонує зобов'язати політичні партії самостійно обирати і вказувати у своїх статутах розмір квоти, що визначає рівень представництва чоловіків і жінок у виборчих списках політичної партії під час висунення нею кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати місцевих рад усіх рівнів. Здійснення контролю за виконанням цієї вимоги покладається на виборчі комісії. Цей підхід працюватиме ефективно,

якщо партії публічно заявлятимуть про встановлені ґендерні квоти.

Переваги обраного підходу:

- Гнучкість і політична прийнятність: партії мають змогу встановлювати ті квоти, які вони вважають за потрібне.
- Публічність і прозорість: встановлені партіями квоти характеризуватимуть їхню відданість принципам рівності прав і можливостей. Партії зможуть використовувати вищі квоти для жінок як свою конкурентну перевагу для залучення додаткового електорату, передусім жінок. Своєю чергою, це стимулюватиме їх до подальшого збільшення квот, а отже, і рівня залучення жінок до політичних процесів. І навпаки, низькі квоти представництва жінок можуть продемонструвати закритість і консервативність політичної партії, а отже, призвести до звуження її електорального поля. ■

Прес-конференції відбулися в 24 обласних центрах України. Мета проекту "Сприяння законодавчому забезпеченню ґендерної рівності в Україні", який за фінансуванням Європейської Комісії МЦПД здійснює разом з Українським освітнім центром реформ (УОЦР), – посилення рівноправної участі жінок у політичних процесах та ухваленні рішень. Докладніше з проектом можна ознайомитися на веб-сторінці <http://www.icps.com.ua/project.html?pid=122>.

За додатковою інформацією звертайтеся, будь ласка, до керівника проекту Ольги Романюк за телефоном 484-4400 чи електронною поштою olga.romanyuk@icps.kiev.ua.

Форум "Українська інноваційна доктрина"

14–15 грудня директор МЦПД Володимир Нікітін брав участь у першому Національному інноваційному форумі "Українська інноваційна доктрина". Володимир Нікітін виголосив доповідь "Новачі навколо інновацій" на засіданні круглого столу "Стратегічний спектр інноваційного розвитку України", а також був модератором на програмній сесії.

Головні заходи форуму, окрім круглого столу: Національна конференція "Основи нової інноваційної політики України", програмна сесія "Українська інноваційна доктрина", майстер-клас голови фонду "Енциклопедія" Сергія Переслегіна.

Під час форуму обговорено стратегічні орієнтири та стартові системи нової української інноваційної політики, ресурси для її реалізації та розвитку. Учасники заходу визначили, що та інноваційна політика, яка зараз діє, не є ефективною, і схвалили Резолюцію та Декларацію про партнерство для інноваційного розвитку, якими закріплено наміри всіх учасників форуму щодо:

- створення робочої групи, яка забезпечить розробку, узгодження, легітимізацію Української інноваційної доктрини та визначить інноваційну стратегію країни на найближчі десять років;
- започаткування щорічних Національних інноваційних форумів;
- створення неурядової організації "Інноваційний форум України" для координації та забезпечення участі всіх зацікавлених сторін у розробці та реалізації нової інноваційної політики.

Ініціатори заходу: Національний центр впровадження галузевих інноваційних програм, Національний інститут стратегічних досліджень, Український центр сприяння іноземному інвестуванню, Науковий парк "Київська політехніка", Український союз інтелектуальної власності, Європейська бізнес-асоціація, Українська асоціація менеджмент-консультантів, Києво-Могилянська бізнес-школа.

вісник центру є щотижневою публікацією Міжнародного центру перспективних досліджень, що розповсюджується електронною поштою. Якщо ви хочете бути внесеними до списку розсилання бюлетеня, надішліть інформацію про себе на адресу: marketing@icps.kiev.ua.

Редактор **вісника центру** Ольга Львова (olvova@icps.kiev.ua)
Телефон: (044) 484-4400.

Передрук матеріалів дозволено з відома Центру.

Міжнародний центр перспективних досліджень – незалежна дослідницька організація, що має на меті інтелектуальну підтримку процесу ухвалення політичних рішень в Україні.

Директор Центру Володимир Нікітін.

Адреса: вул. Пимоненка, 13а, Київ, Україна, 04050
Телефон: (044) 484-4400. Факс: (044) 484-4402
Web: <http://www.icps.com.ua/>